บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการแข่งขันทางการค้า อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี เนื่องจากภาครัฐมีนโยบายที่ต้องการเปิดเสรีการลงทุน โดยให้นักลงทุนต่างชาติเข้าถือหุ้นได้อย่างเต็มที่ และเนื่องจากการแข่งขันที่สูงนี้เอง ทำให้ผู้ประกอบการที่อยู่ในอุตสาหกรรมประเภทนี้จึงต้องมีการสนองตอบความต้องการของลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานทั้งภายในและนอกบริษัทโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกำจัดกิจกรรมที่ไม่เกิดประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร

จากสถิติของสถาบันยานยนต์ (Thailand Automotive Institute) พบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีวิสาหกิจ ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมยานยนต์ประมาณ 1,145 แห่ง นับเป็นกิจการที่สร้างมูลค่าแก่ระบบเศรษฐกิจอย่างมหาศาล ทั้งในแง่ของการสร้างงาน สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับเทคโนโลยี และระบบคุณภาพของอุตสาหกรรมยานยนต์ให้มีความทันสมัยได้มาตรฐานโลกอีกด้วย โดยในขณะนี้ ภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ได้เริ่มนำแนวคิดในการบริหารจัดการองค์กรมาใช้ ซึ่งก็คือ การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน (Logistics and Supply Chain Management) ก่อให้เกิดกระบวนการเชื่อมประสานงานแบบร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ราบรื่นและนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

ด้วยความสำคัญดังกล่าวนี้เอง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจึงได้ให้ความสำคัญต่อการนำแนวความคิดการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานมาใช้เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสนองตอบความต้องการของลูกค้า โดยการลดต้นทุนดำเนินการ และเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการ อันจะเป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจในมิติใหม่แทนวิธีการดำเนินธุรกิจแบบเก่า ๆ ที่ใช้การลองผิดลองถูก และประสบการณ์ที่เคยประสบมาในอดีต กำลังถูกทดแทนด้วยวิธีใหม่ ๆ ด้วยการพัฒนาผู้ประกอบการที่มีวิสัยทัศน์ พัฒนากลยุทธ์ขององค์กรและวิธีการทำงานที่สอดคล้องไปกับทิศทางของการเปลี่ยนแปลงทางด้านการตลาดและการแข่งขันด้วยการนำผู้เชี่ยวชาญมาช่วยพัฒนาโดยให้คำปรึกษากับผู้บริหารและพนักงาน กำหนดแนวทางวิธีการปฏิบัติเชิงโลจิสติกส์และโซ่อุปทานมาใช้อย่างเหมาะสม จะทำให้มีความสามารถในการลดต้นทุน สร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างศักยภาพในการแข่งขันด้านการค้า

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าควรจะมีการศึกษาการจัดการโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ว่าเป็นไปในทิศทางใดเพื่อทราบถึงกลยุทธ์ ปัจจัย และผลสำเร็จภายในองค์กรของอุตสาหกรรมดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบัน (Current Status) ของการประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของบริษัทในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ อันได้แก่ ความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้า ความต้องการในส่วนแบ่งทางการตลาด ความต้องการในการลดต้นทุน เป็นต้น
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กรจากการใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ อันได้แก่ การผลิตแบบทันเวลาพอดี (Just In Time: JIT) การตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Quick Response: QR) การบัญชีต้นทุนกิจกรรม (Activity Based Costing: ABC) เป็นต้น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการให้ความสำคัญกับเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในองค์กร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษาสถานะของการใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานและช่วยให้องค์กรที่เกี่ยวข้องได้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาและประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในการจัดการองค์กร
2. เป็นแนวทางในการเลือกใช้เทคนิคในการจัดการโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานโดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร
3. การศึกษาทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการใช้เทคนิคในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานอันได้แก่ ความสามารถในการลดต้นทุน เพิ่มระดับการให้บริการ มีผลประกอบการที่ดี เป็นต้น ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนี้นำไปสู่การสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

4. เป็นองค์ความรู้สำหรับผู้ที่สนใจในภาคธุรกิจอื่น ๆ หรือนำไปสู่การวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

สำหรับการศึกษาในงานวิจัยนี้ จะทำการศึกษาถึงการจัดการโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยการศึกษานี้จะเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานกับผลสัมฤทธิ์อันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำนวนทั้งสิ้น 89 แห่ง ซึ่งเป็นองค์กรขนาดใหญ่ด้วยเหตุผลที่ว่าเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครเป็นเขตอุตสาหกรรมยานยนต์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย อีกทั้งกลุ่มผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์เหล่านี้มีความเป็นเอกพันธ์ คือ สมาชิกมีความแตกต่างกันน้อย (ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546) และมีลักษณะต่าง ๆ ที่สำคัญครบถ้วนเหมือนกันกับกลุ่มประชากร สามารถเป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรได้ ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถที่จะสรุปข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มประชากรได้อย่างถูกต้องใกล้เคียงความเป็นจริงจากการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาเบื้องต้นพบว่า ผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในต่างประเทศนั้นมีการใช้กลยุทธ์และเทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานและประสบผลสำเร็จในด้านต่าง ๆ เช่น สามารถลดต้นทุน เพิ่มระดับการให้บริการ อีกทั้งเกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ที่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทยจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับกับผู้ประกอบการในต่างประเทศ การศึกษานี้จะเป็นการตรวจสอบว่า ผู้ประกอบการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทยมีการใช้เทคนิคการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานหรือไม่ หากมีการใช้ ผลสัมฤทธิ์ของการใช้นั้นเป็นอย่างไร และหากไม่มีการใช้ ผู้ประกอบการมีเหตุผลอย่างไรและมีปัจจัยใดที่มีอิทธิผลต่อการใช้เทคนิคดังกล่าว

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

โลจิสติกส์ (Logistics) หมายถึง กระบวนการในการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการจัดหา การเคลื่อนย้าย และการจัดเก็บวัตถุดิบ ชิ้นส่วนและสินค้าคงคลัง ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ต่าง ๆ (และยังเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูล) ไปทั่วทั้งองค์กรและช่องทางการตลาดในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งสามารถเพิ่มกำไรทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยใช้การควบคุมต้นทุนที่มีประสิทธิภาพ (ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์, 2549)

โซ่อุปทาน (Supply Chain) หมายถึง การประสานกิจกรรมหลัก ๆ ของธุรกิจ (ทั้งภายในบริษัทและระหว่างบริษัท) ภายในโซ่อุปทาน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสมรรถนะในระยะยาวของบริษัทและของหุ้นส่วนตลอดห่วงโซ่ (Shapiro, 2001)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University